

A társadalom, amelyben élünk

A Magyar Szociológiai Társaság Nagyalföldi Szakosztályának és a Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszékének rovata

„A társadalom, amelyben élünk” – ezzel a címmel jelenik meg az Egyetemi Élet új rovata. Írásainkban aktuális, fontos, sokakat érintő társadalmi kérdésekről szólnunk. Mi az oka annak, hogy már a pályakezdő diplomás nők is kevesebb bért kapnak ugyanazért a munkáért, mint a férfiak? Hogyan függ össze a hátrányos családi háttér és a szélsőséges politikai gondolkodás? Mi motiválja a diplomás fiatalok londoni munkavállalását? Miért koncentrálódnak az alacsony iskolai végzettség és a szegénység a falvakban? A Magyar Szociológiai Társaság egyetemünkön szerveződő Nagyalföldi Szakosztálya és a Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszékének közös rovata fontos társadalmi problémák tudományos magyarázatát kívánja ismeretterjesztő formában megosztani az olvasóval.

Milyen tényezők befolyásolják a fiatalok jövőképét?

A jövőterveket megalapozó döntésekben fontos szerepe van az egyéni motivációknak és a választott értékeknek. A magyar fiatalok jövőterveire erősebb motivációt jelent az autonómia, azaz a döntések szabadságának lehetősége és a kíváncsiság, az új dolgok és emberek megismerése, mint a képességek megmutatása és az elismertség, vagy akár a teljesítményre épülő sikeresség, az anyagi javak és a mások feletti hatalom iránti vágy. A motivációs szintek a munkanélküli fiatalok körében a legalacsonyabbak. Az alacsony iskolai végzettségű és alacsony státuszú fiatalok körében szignifikánsan erősebb a kíváncsiság-motívum (új dolgok megtapasztalása, mások megismerése), mint a magasabb végzettségűek között, de jóval gyengébb a kompetencia és teljesítménymotívum (sikeresség, képességek megmutatása), valamint a kreativitás és a kalandvágy.

A magyar fiatalok életstratégiája leginkább a kudarckerülésre, és nem a sikerorientáltságra épül. Ez egy defenzív, az egyén pszichés biztonságát előtérbe helyező jövőstratégia, amely alacsonyabb kockázatvállalással és a céltudatos jövőépítésre fordított alacsony mértékű erőforrás-mozgósítással jár. Ezért is rendkívül lényeges, hogy a társadalmi intézmények nagyobb hangsúlyt helyezzenek a szocializációs folyamatok során a hozzáértés és a teljesítmény értékének közvetítésére.

Hamvas László

Ők is mi vagyunk?

Egy befogadni képes, nyitottan működő társadalom számára veszélyforrást jelent az előítéletes gondolkodás és az ilyen cselekvési formákat, diskurzusokat magában foglaló világnézet. Az ilyen gondolatrendszer konzerválódott hatalmi pozíciókat, fölé-alárendeltségi viszonyokat és markánsan megkülönböztetett „mi” és „ők” társadalmi csoportjait teremti meg. A két csoportot ugyan semmilyen objektív mérce nem definiálja, éppen ezért szinte bárkiből lehetnek az „ők”, ami eleinte jelenthet mindössze annyit, hogy „mi” csak másik padba ülünk, majd „mi” csak máshova járunk szórakozni. Sajnos szinte elkerülhetetlen következménye, hogy úgy véljük, „mi” jobbak vagyunk, míg „őket” morálisan alacsonyabb rendűként észleljük, végül pedig a saját közösségünk számára kerülendőnek, nem kívánatosnak, netán veszélyesnek. Ez nem más, mint az ellenségképzés folyamata, a körülöttünk lévő világ egy sajátos és sajnálatos értelmezési eljárása.

Ezt az értelmezési stratégiát folytatja a szélsőjobboldali gondolkodás, melyet a doktori kutatásom témájául választottam. Célom megérteni, hogy ez a gondolatrendszer miképp (re)konstruálja azt a társadalmi valóságot, amely az említett distinkciókhoz, elnyomó bánásmódokhoz, bizonyos társadalmi csoportok kizárásához vezet. A társadalomtudós feladata nem más, mint a diagnózis. Csak ezután kezdhetünk értő párbeszédbe, konfliktusok feldolgozásába. Ám a terápia már mindannyiunk felelőssége.

Lipcsei László Péter

Családalapítás, de mikor...?

A hazai és nemzetközi gazdasági és társadalmi folyamatok alapvető befolyást gyakorolnak a fiatal korosztály élettervezési lehetőségeire, így a párválasztásra és párkapcsolat-alakulásra is. A megnövekedett átlagéletkor átalakította az emberek életútját, a fiatalok többsége a szüleikétől akár öt-tíz évvel későbbi életkorra időzíti a tanulmányai befejezését, a munkavállalást, a tartós párkapcsolat kialakítását, vagy a házasságkötést és a családalapítást.

Napjainkban az első házasságkötés átlagéletkora nőknél 30 év, férfiaknál 32 év. A 25 és 29 év közötti korosztály csupán 18%-a él házasságban, míg élettársi kapcsolatban 28%-uk. Több mint harmaduk egyedülálló, egyáltalán nem rendelkezik párkapcsolattal. A házastársi és a szülői szerep vállalása ma

már nem kizárólagos életcél a fiatalok számára, sokkal inkább egy választási lehetőség, amely versenyben áll olyan más területekkel, mint a szakmai karrier, a globális fogyasztói kultúrában elfoglalt pozíció vagy a szabadidő eltöltése.

Bár korábbi kutatási eredményeink megerősítik, hogy a fiatalok számára a családalapítás fontos életcél, ezt feltételekhez kötik: piacképes szakképzettség, jól jövedelmező munka, egzisztenciális biztonság, önálló lakhatás. Mindezek elérése azonban a legtöbb fiatal számára komoly kihívást jelent, így nehézségeket okoz kellő időt és energiát fordítani magánjellegetű kapcsolatainak ápolására, illetve a párkapcsolati stabilitás kialakítására.

Molnár Éva